

2013

Muş'ta atçılık

harun.cicek@daka.org.tr

DOĞU ANADOLU KALKINMA AJANSI

Giriş;

Tarihin eski devirlerinden beri Anadolu'da at yetiştiriciliğine büyük önem verilmiş, at kültürümüzün en önde gelen değerlerinden biri olagelmıştır. Özellikle büyük ordulara sahip Osmanlı İmparatorluğu döneminde arap atı ıslah çalışmalarına büyük önem verilmiştir.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde kurulan haralarda at yetiştirme ve ıslah çalışmaları günümüze kadar uzanmıştır. O dönemde 3 harada ordunun ihtiyaç duyacağı atlar yetiştirilmekte iken Cumhuriyet döneminde 7 harada at yetiştirme ve ıslah çalışması yapılmaya başlamıştır. Bu haralar Altındere, Çifteler (Anadolu), Çukurova, Karacabey, Karaköy, Konya, Sultansuyu'dur. Bunlardan Altındere, Çukurova, Konya ve Karaköy'de değişik nedenlerden dolayı çeşitli yıllarda at yetiştiriciliği kaldırılmıştır.

Cumhuriyetin kuruluşundan sonra hayvan ıslahına verilen önem artmış, atçılıkta bu konuda nasibini almıştır. En son yetiştirme teknikleri uygulanarak 7 adet yerli, 7 ithal baba kan hattı ve 48 dişi familya ile bugün Türk Safkan Arap atı diyebileceğimiz bir materyal elde edilmiştir. Daha sonraki dönemlerde yeni damızlık atlar kadroya dahil edilmiştir.

Ülkemizde son yıllarda atçılığa verilen önem artmış, enternasyonel koşullarda da başarı gösteren atlarımız adından söz ettirmeye başlamıştır. Profesyonel anlamda daha çok hara, pansiyon ve hipodromların bulunduğu bölge ve çevrelerinde yetiştiriciliği yapılan atçılığa kültürel önemi dışında ekonomik boyutuda düşünüldüğünde gereken önem verilmelidir.

Muş ilinde ata ilgi geçmişten beri önemini kaybetmesede amatör olmaktan öteye gidememiştir. Bölgemizin iklim koşulları, doğal çevre koşulları ve bitki örtüsü familyasıda düşünüldüğünde atçılığa gösterilen büyük ilgi bir potansiyel olarak değerlendirilmelidir. Amatör olarak yapılan uğraş profesyonel bir boyuta ulaştırılmalıdır. Bu kapsamda damızlık olarak getirilecek atlar ile bölgemizin at kalitesi iyileştirilmeli, yetiştiricilerin saf kan at yetiştiriciliğine özendirilmesi sağlanmalıdır. Böylece ilimizde yetiştirilen taylar hipodromlarda boy göstermeye başlayacaktır.

AT YETİŞTİRİCİLİĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ

1- DERNEK KURULMASI – YARIŞLARIN FİNANSMANI

İlimizde atçılığın geliştirilmesi için öncelikle atçılık konusunda faaliyet gösteren üyeliği belli bir miktar aidata bağlanan bir dernek kurulması hayati öneme sahip olacaktır. Kurulacak derneğin başarılı olabilmesi herşeyden önce ildeki kamu ve özel sektör kurumları ile STK ların sektörü sahiplenmesine bağlıdır. Bu konuda gereken farkındalık bilgilendirme çalışmaları ve çalıştaylar yoluyla oluşturulmalı, sektöre verilecek destek olabildiğince tabana yayılmalıdır.

Atçılık konusunda DAKA tarafından verilecek desteklerin derneğe üye olma şartına bağlanması ve bazı kamu-özel sektör işlemlerinde derneğe bağış konusunda vatandaşların bilgilendirilmesi düzenlenecek yarışların finansmanı açısından son derece önemli olacaktır.

Atçılık alanında DAKA tarafından verilecek desteklerden faydalanmak için ‘‘kurulacak derneğe üye olmak şartı’’ özellikle bölgemize yakın çevrede bulunan Erzurum, Erzincan, Ağrı, Kars, Bingöl, Bayburt, gibi illerdeki yetiştiricileride Muş ilinde faaliyet gösteren bir dernek çatısı altında toplayacaktır. Böylece Muş ili kayıtlı at yetiştirici sayısı teşvik ettirilerek artırılabilecektir.

Dernek tarafından bir internet sitesi kurulması durumunda dernek faaliyetleri ve toplanan bağışlar şeffaf bir şekilde sürekli güncellenerek kamuya ilan edilmiş olacaktır. kurulan site aracılığı ile derneğe bağlı üyelerin damızlık kısra ve aygırları hakkında güncel veriler sitede paylaşılır. Böylece at sahiplerinin at alım - satımları ile aşım ücretleri ve damızlıkların buldukları yer konusunda bilgilendirme yapılmış olur. İnternet sitesinin etkin kullanımı sağlanarak yarışlar hakkında bilgilendirme yapılır. Ayrıca at sahiplerinin iletişim bilgileri ile sahip oldukları atlar hakkında bilgilendirme yapılabilir.

2- HİPODROM YAPIMI

Mevcut koşullar göz önünde bulundurulduğunda kısa vadede Muş iline hipodrom yapılması hayal olmaktan öteye gidemeyecektir. Ancak Türkiye’deki hipodromlar göz önünde bulundurulduğunda Şanlıurfa’da hipodrom varken coğrafi yakınlık, mevsim koşulları ve atçılığa olan ilgi bakımından Diyarbakır ve Elazığ’da hipodrom yapılması pek uygun olmamıştır. Özellikle yaz koşulları için Muş, Bitlis, Erzurum, Ağrı, Kars ve Erzincan gibi iller son derece elverişlidir. Uygun koşullar oluşturulduğunda bu illerde hipodrom yapımı gündeme gelebilecektir. İşte bu noktada Muş’un ön plana çıkması şimdiden alt yapısını oluşturmasına, kısaca hazırlıklı olmasına bağlıdır.

Ulaşım koşulları ve komşu illere olan konumuda dikkate alındığında ilimizde atçılık geliştirilmelidir. Muş Valiliği’nce mahalli yarışların yapılması için uygun bir yerde koşu pisti ile ahır ve seyis odası(pansiyon) yapımı için yer tahsisi yapılmalı ve böylece yeterli koşullar oluşturulduğunda yapılacak koşu pisti ve pansiyon 3 ile 5 yıllık bir vadede hipodroma dönüştürülebilecektir.

Türkiyedeki Hipodromlar;

İstanbul - Bakırköy - Veliefendi Hipodromu

Ankara - Yenimahalle - 75. Yıl Hipodromu

İzmir - Buca - Şirinyer Hipodromu

Bursa - Nilüfer - Osmangazi Hipodromu

Adana - Seyhan - Yeşiloba Hipodromu

Diyarbakır - Çınar - Beşpınar Hipodromu

Elazığ - Merkez - Yurtbaşı Hipodromu

Şanlıurfa - Merkez - Osmanbey Hipodromu

Yapılması düşünülen hipodromlar;

İzmit, Antalya

TJK Şanlıurfa Hipodromu

3- MAHALLİ YARIŞLARIN DÜZENLENMESİ

Düzenlenecek yarışlara katılım sağlanabilmesi için öncelikle uygun pist ve pansiyon temin edildikten sonra ikinci aşamada kurulacak dernek tarafından finanse edilecek Valilik kupası, Mahalli Malazgirt Kupası vs. mahalli yarışlar düzenlenerek bölgemizden ve yakın çevreden pek çok at sahibinin yarışlara katılımı sağlanarak ilimizdeki müsabakalara ivme ve prestij kazandırılmalıdır.

Yarışların duyurulması etkin yapılmalı, bölge dışından katılım artırılmalıdır. At sahiplerinin yarışlara ilgisini artırmak için ödül miktarı olabildiğince yüksek tutulmalı, yarışlar dönemsel olmalı ve haftada bir olmak üzere en az 4 yarış düzenlenmelidir.

4- AT YETİŞTİRİCİLİĞİ

At yetiştiriciliği konusunda önde gelen Türkiye'deki haralar kadar İrlanda, Fransa ve İngiltere gibi ülkelerinde modelleri incelenmelidir. Yaklaşık olarak Ankara nüfusuna yakın bir nüfusa sahip İrlanda'daki jockey, apranti, antrenörler ile haralarda ve idman merkezlerinde at

bakan seyis sayısı ve hipodrom sayısı ile düzenlenen yarış sayısı göz önünde bulundurulduğunda son yıllarda önemli gelişmeler olsada Türkiye'nin bu sektörde aslında ne kadar geride kaldığını görmüş olacağız. Bu kapsamda at yetiştiriciliğinin teşvik edilmesi için DAKA tarafından gerçekleştirilecek mali destek programıyla damızlık olarak kullanılabilen uygun kan hattına sahip kısrak ve aygırların bölgemize kazandırılması sağlanmalı, özellikle büyük ölçekli tarım işletmelerininde sektöre katılımı özendirilmelidir.

Yarışlara Gelen At ve Seyisler İçin Konaklama Yerleri

5- EKONOMİK VE SOSYAL BOYUT

At yetiştiriciliğinin kültürel ve sosyal anlamda pekçok katkısı olmakla beraber genç nüfusun jokeylik, seyislik, antrenörlük gibi atçılıkla ilgili mesleklere yönelimini sağlamakta ve yarış döneminde her bir ata bir seyis bakmak durumunda olduğundan istihdama katkısı büyüktür. Ayrıca at sevgisi ve meşguliyeti işin ciddiyeti gereği genç nüfusun kötü alışkanlıklara yönelimini büyük ölçüde engellemektedir. İlimizdeki sosyal aktivite eksikliğide bir nebze olsun giderilmiş olacaktır. Yarış sahasının - park ve bahçe yapılarak - seyircilere mesirelik alan olarakta hizmet verebilmesi sağlanmalıdır.

Günümüzde bu sektörün sadece Şanlıurfa'ya katkısı yıllık 30 milyon TL dir. Geçimini sadece atçılıkla sağlayan özellikle Suroç bölgesinde 1000 e yakın aile mevcuttur. At Yarışları Yönetmeliğine göre; yetiştiricilik primi, atlara verilen ikramiyelerin % 10'undan az ve % 25'inden çok olamaz. Yani bir yetiştirici başka bir kişiye satmış olduğu atın koşulardan elde etmiş olduğu ikramiyelerden belirtilen nispetlerde yetiştirici primi almaktadır. Hipodromlar tarafından koşulardan elde edilen gelirin %10'una kadarı belediyelere eğlence vergisi olarak aktarılmaktadır. Bu kapsamda Şanlıurfa Hipodrom Müdürlüğü Şanlıurfa Belediyesi'ne sadece bir yılda 5.5 milyon TL eğlence vergisi aktarmıştır. Şanlıurfa

pansiyonunda 2012 yılında aşımı yapılan kısraak sayısı 506 dır. (Her bir damızlık atın aşım bedeli 2 bin TL ile 10 bin TL arasındadır. Çektirilen aygırların ortalama fiyatı baz alındığında; 6.000,00TL*506: 3.036.000,00TL yıllık olarak çekim bedeli elde edilmektedir.)

Dünyada ve ülkemizde son yıllarda büyük bir sektör haline gelmiş olan atçılık alanında değeri bazen milyonlarla ifade edilen yarış atlarının eğitimleri ve çalışmaları yasal zorunluluk nedeniyle ancak yüksekokul mezunu bir antrenör gözetiminde yapılabilmekte, yarışmalara da yine antrenör eşliğinde çıkılabilmektedir. Bu kapsamda Muş Alparslan Üniversitesi'ylede gerekli çalışmalar yapılarak atçılık ve at antrenörlüğü, nalbantlık konusunda eğitim veren bir meslek yüksek okulu kurulmalıdır.

Hem ekonomik hemde sosyal anlamda nihai faydalanıcısı sonderece yüksek bir sektördür.

Doğrudan ve dolaylı faydalanıcılar;

At sahipleri

Jokeyler

Seyisler (Şanlıurfa Hipodromu'nda yarış döneminde 500 den fazla seyis çalışmaktadır.)

Antrönörler

Pansiyon – Hipodrom Personeli(idari, teknik ve hizmetli)

Şehir Esnafı (Konaklama-Günlük İhtiyaçlar- At Sağlığı, Bakım ve Beslenme)

Şehir Halkı (Ekonomik ve Sosyal)

Özel Bir At Çiftliği

ŞANLIURFA ARAP ATI PANSİYON HARA

Personel;

Hara şefi(Veteriner Hekim)	1
Muhasebe Memuru	1
Ambar Memuru	1
Veteriner Hekim	1
Veteriner Sağlık Teknisyeni	1
Şoför	1
Seyis	8
Genel Yardım İşçisi	4
Bekçi	6
Mevsimlik İşçi	9
GENEL TOPLAM	33

Tesisler;

Misafirhane

Nizamiye

Ot sundurması

At rampası

Kapalı yem deposu

İdari bina

Jeneretör binası

Sıfat salonu

Kısrak ahır (3 blok 150 box)

Aygır ahır (2 blok 12 box)

2 adet araç

Toplam arazi 989.696m

TJK ŞANLIURFA HİPODROM MÜDÜRLÜĞÜ

Personel;

Müdür	1
Mali ve Personel İşler Şefi	1
Bilişim Sistemler Şefi	1

İdari İşler Şefi	1
Pistler Şefi	1
Pansiyonlar Şefi	1
Koruma ve Güvenlik Şefi	1
Teknik Hizmetler Şefi	1
Sekreter	1
Muhasebe Memuru	2
Personel Memuru	1
Ambar Memuru	1
Kayıt Sicil ve Tescil Memuru	1
Bilgi İşlem Operatörü	1
Veteriner Hekim	2
Veteriner Sağlık Teknisyeni	3
Röntgen Teknisyeni	1
Nalbant	1
Şoför	7
Yardımcı İşletmeler İşçisi	1
İş makineleri Operatörü	1
İşletme Elektrikçisi	2
Kaynakçı	1
Marangoz	1
Sıhhi Tesisatçı	1
İnşaat Bakım İşçisi	2
Peyzaj Sorumlusu	1
Peyzaj ve Ziraat İşçisi	1
Traktör Sürücüsü	1
Genel Yardım İşçisi(Hipodrom)	1
Genel Yardım İşçisi	9
Yarış Sahası Görevlisi	6
Hizmetli	2
Koruma ve Güvenlik Memuru	18
Mevsimlik İşçi	1
Müşterek Bahis Personeli	1
İdari Kadro Personeli	3
GENEL TOPLAM	82

Tesisler;

Tribün binası

İdari bina

Jokey binası

Doping binaKan alma merkezi

At hastanesi

Nalbanthane ve pansiyonlar Şefi odası

Eyerleme

Kuru ot deposu

Kır kahvesi

Piknik WC

At rampası

Jeneratör binası

Berber dükkanı

At sahipleri lokali

14 Adet araç

Pansiyonlar;

16 blok çift katlı ahır 384 box

2 blok tek katlı ahır 60 box

6 blok çift katlı ahır 144 box

Toplam 588 box (588 Seyis yarış döneminde atlara bakmaktadır.)

Toplam arazi; 788.500m2